

Janusz Królikowski

Kasata klasztoru kartuzów w Gidlach

Hereditas Monasteriorum 2, 311

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kasata klasztoru kartuzów w Gidlach*

„Kartuzi w Polsce istnieli przez długie wieki, gromadząc wielu ludzi, którzy szukali bogomyślności, którzy na swój sposób odpowiadali najwznioślejszemu ze wszystkich powołań”¹. Te długie dzieje obfitują w ważne wydarzenia i budzące podziw przejawy duchowości, ale dotyczą przede wszystkim ludzi, którzy realizowali swoje powołanie chrześcijańskie w bardzo szczególnej szkole zakonnej i duchowej. U jej początków stoi równie szczególna postać św. Brunona z Kolonii². Wiele elementów tej historii zostało już zauważonych przez badaczy dziejów Kościoła i kultury w Polsce, co pozwala na wstępne zapoznanie się z tym szczególnym zakonem, który także poprzez swoją działalność na ziemiach polskich wpisał się na trwałe w dzieje Kościoła i Europy³. Oczywiście poznanie tych dziejów jest trudne, zwłaszcza z powodu kasat, które dotknęły kartuzów jako „najmniej użyteczny” z zakonów z punktu widzenia mentalności oświeceniowej, prowadząc do rozproszenia i zniszczenia odpowiednich dokumentów i pamiątek. Słusznie napisał na ten temat już ks. Stanisław Chodyński, omawiając dzieje kartuzów w Polsce w odpowiednim haśle dla *Encyklopedii kościelnej*:

Czas kasaty kartuzów nastąpił właśnie w epoce, w której najmniej o zachowaniu pamiątek przeszłości myślano. Porozrzucane zaś wiadomości, jakie o nich mamy, stanowią drobny zaledwie z ich dziejów urywek, wcale niedostateczny do nakreślenia całości i objaśnienia bądź życia, bądź zasług zakonu⁴.

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

1 P. SZCZANIECKI, *Kartuzi*, [w:] *Zakony benedyktyńskie w Polsce. Krótka historia*, Tyniec 1981, s. 138.

2 M. DERWICH, *Bruno, St.*, [w:] W. M. JOHNSTON (ed.), *Encyclopedia of Monasticism*, Chicago 2000, s. 185–186; A. RAVIER, *Saint Bruno le Chartreux*, Paris 2003³; P. DE LEO (cura), *San Bruno di Colonia: un eremita tra Oriente e Occidente. Atti del 2° Convegno internazionale (Serra San Bruno, 2–5 ottobre 2002)*, Soveria Manelli 2004.

3 H. GAPSKI, *Rozwój zakonu kartuzów w Europie w czasach nowożytnych. Analiza struktur przestrzenno-czasowych*, [w:] IDEM (red.), *Christianitas et cultura Europae. Księga Jubileuszowa Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, cz. 1, Lublin 1998, s. 272–281.

4 S. CH[ODYŃSKI], *Kartuzi w Polsce*, [w:] M. NOWODWORSKI (red.), *Encyklopedia kościelna, podług Teologicznej Encyklopedji Wetzera i Weltego z licznymi jej dopełnieniami*, t. 10, Warszawa 1877, s. 124.